

CHIẾC THUYỀN NGOÀI XA

(Nguyễn Minh Châu)

I. Giới thiệu chung:

1. Tác giả:

- Nguyễn Minh Châu (1930 – 1989)
- Quê ở làng Thới, xã Quỳnh Hải, huyện Quỳnh Lưu, tỉnh Nghệ An.
- Là một trong những cây bút tiên phong của văn học Việt Nam thời kì đổi mới
- Sau 1975, sáng tác đi sâu khám phá sự thật đời sống ở bình diện đạo đức thế sự.
- Tác phẩm chính: (SGK)

2. Truyện ngắn “*Chiếc thuyền ngoài xa*” :

a. Xuất xứ và hoàn cảnh sáng tác:

- Sáng tác năm 1983
- Năm 1985, được in trong tập “*Bến quê*”.
- Năm 1987, được in trong tuyển tập cùng tên.

b. Tóm tắt:

c. Bố cục: 2 đoạn

- **Đoạn 1:** Từ đầu đến “*Chiếc thuyền lưới vó đã biến mất*”: Hai phát hiện của người nghệ sĩ nhiếp ảnh.
- **Đoạn 2:** Phần còn lại: Câu chuyện của người đàn bà hàng chài ở toà án huyện và tấm ảnh được chọn.

II. Đọc - hiểu văn bản:

1. Hai phát hiện của người nghệ sĩ nhiếp ảnh:

a. Phát hiện thứ nhất: *Bức tranh nghệ thuật*

- **Vẽ đẹp trên mặt biển mờ sương:** “*một bức tranh mực tàu của một danh họa thời cổ*”:

- + “*Mũi thuyền - bầu sương mù màu trắng sữa - màu hồng ánh mặt trời...*”
- + “*bóng người lớn - trẻ con ngồi im phăng phắc như tượng...*”
- + “*khung cảnh - hài hoà và đẹp*”, “*một vẻ đẹp thực đơn giản và toàn bích*”

→ **Cảnh “đắt” trời cho, vẽ đẹp mà cả đời bấm máy anh chỉ có điểm phúc bắt gặp được một lần.**

- Tâm trạng, cảm nhận của người nghệ sĩ:

- + “*bối rối*”, cảm thấy “*trong trái tim như có cái gì bóp thắt vào*”
- + “*bản thân cái đẹp chính là đạo đức*”.

→ **cảm nhận được Chân- Thiện -Mĩ, thấy tâm hồn như được thanh lọc, trong trẻo, tinh khiết.**

b. Phát hiện thứ hai: *Bức tranh đời sống*

- Cảnh tượng:
- + **người đàn bà:** khắc khổ, xấu xí, mệt mỏi và “*cam chịu đầy nhẫn nhục*”.
- + **Lão đàn ông:** thô kệch, dữ dằn, độc ác, quật tới tấp vào lưng vợ...
- + **Thằng bé Phác:** “*như một viên đạn trên đường lao tới đích*” nhẩy xô vào gã đàn ông, đánh lại cha vì thương mẹ...

- Thái độ của người nghệ sĩ:

- + “*Chết lặng*”, “*kính ngạc đến mức, trong mấy phút đầu, tôi cứ đứng há mồm ra mà nhìn*”

→ **Đằng sau vẻ đẹp lại có cái xấu, cái ác - không thể tin được.**

- + Phùng đã “*vứt chiếc máy ảnh xuống đất, chạy nhào tới*”..

→ **Anh không thể làm ngơ trước sự bạo hành.**

⇒ **Cuộc đời không đơn giản, xuôi chiều, mà nhiều nghịch lí, mâu thuẫn giữa cái đẹp - xấu, thiện – ác.**

⇔ “Người nghệ sĩ phải tìm hiểu cuộc đời không chỉ ở dáng vẻ bề ngoài mà phải đi sâu tìm hiểu phát hiện bản chất bên trong”.

2. Câu chuyện của người đàn bà hàng chài ở toà án huyện:

*** Người đàn bà đáng thương:**

- + Ngoài 40 tuổi, thô kệch,
- + Bị chồng đánh đập, cam chịu,
- + Từ chối lời đề nghị và giúp đỡ...

-> Giàu đức hy sinh, giàu lòng vị tha, nhân hậu – chất chịu hạnh phúc đời thường – nhìn đời một cách sâu sắc.
. Vẻ đẹp truyền thống của người phụ nữ VN trong quá khứ

- **Quan niệm của nhà văn: cuộc sống con người không đơn giản, người nghệ sĩ không thể dễ dãi, giản đơn khi nhìn nhận mọi sự vật, hiện tượng của đời sống.**

*** Người đàn ông:**

+ Dáng vẻ khắc khổ, lam lũ- mạnh mẽ và dữ dội: “*Lưng rộng và cong như một chiếc thuyền*”, “*mái tóc tổ quạ*”, “*chân đi chữ bát*”, “*hai con mắt đục dừ*”

+ Vốn là một anh con trai hiền lành

+ thấy khổ là lão đánh vợ

+ đáng được cảm thông, chia sẻ.

+ người vũ phu, thủ phạm gây đau khổ nên đáng căm phẫn, đáng lên án.

→ Vừa là nạn nhân của cuộc sống khốn khổ, vừa là thủ phạm gây đau khổ cho những người thân.

*** Chị em Phác:**

- Chị Phác: ốm yếu mà can đảm,

→ Có những hành động đúng đắn, biết lo toan, là chỗ dựa vững chắc cho người mẹ.

- Phác: Thương mẹ - xúc nổi (con trai vùng biển).

→ Phản ứng dữ dội, tình thương mẹ dạt dào.

*** Nghệ sĩ Phùng:**

- Nhạy cảm trước cái đẹp của thiên nhiên.

- Xúc động mãnh liệt trước cái xấu, cái ác

-> mối quan hệ giữa nghệ thuật và cuộc sống:

*** Chánh án Đầu:**

- Suy nghĩ về:

+ Cuộc đời người đàn bà này không hề giản đơn

+ cách hành xử của người đàn bà là không thể khác

+ Giải pháp “*bỏ chồng*” mà Đầu áp dụng là không ổn.

-> “*Vỡ ra*” nhiều vấn đề về cách nhìn nhận, đánh giá con người - Vị Bao Công của vùng biển, quan tâm người bất hạnh

⇒ Phải có cái nhìn đa diện, nhiều chiều về cuộc sống và con người.

3. Tấm ảnh được chọn trong “bộ lịch năm ấy”:

- Thấy “hiện lên cái mùa hồng hồng của ánh sương mai”

→ Chất thơ, vẻ đẹp lãng mạn của cuộc đời.

- Nhìn lâu hơn, bao giờ anh cũng thấy “*người đàn bà ấy đang bước ra khỏi tấm ảnh*”

→ Hiện thân của những lam lũ, khốn khó của đời thường, là sự thật cuộc đời đằng sau bức tranh.

⇒ Quan niệm: nghệ thuật chân chính không bao giờ rời xa cuộc đời và phải là cuộc đời, luôn luôn vì cuộc đời.

III. Tổng kết:

1. Nội dung:

- nhìn nhận cuộc sống và con người phải đa dạng, nhiều chiều.

- vẻ đẹp của tình yêu người – tình yêu ấy thôi thúc người nghệ sĩ tìm kiếm, khám phá, phát hiện, tôn vinh những vẻ đẹp tiềm ẩn của con người.

2. Đặc sắc về nghệ thuật của tác phẩm:

- **Xây dựng tình huống truyện:** Độc đáo, hấp dẫn, mang ý nghĩa khám phá, phát hiện về đời sống
- **Nghệ thuật kể chuyện:** sinh động
- **Ngôn ngữ nhân vật:** phù hợp với đặc điểm tính cách của từng người